

Vedlegg

A. Forslag til språkpolitiske retningslinjer for NTNU

Forord

Vi mennesker har unike språklige ferdigheter. Gjennom språket kan vi snakke om fortid, nåtid og framtid, og med skrift kan vi kommunisere på tvers av tid og rom. Språk skaper fellesskap, samfunn, identitet og tilhørighet. Samtidig kan språk bidra til å stenge folk ute fra det samme fellesskapet. Derfor er språk en forutsetning for inkludering, og det bidrar sterkt til å skape og forme den kulturen vi har.

Språk er også et viktig verktøy, ikke minst på universitetet. Vi bruker språk til å tenke med og for å kommunisere arbeidet vårt, gjennom publikasjoner, seminar, undervisning eller formidling til allmennheten. Denne kommunikasjonen kan være skriftlig, muntlig eller tegnspråklig. Dette gjør at språk spiller en svært viktig rolle for arbeidet studenter og ansatte gjør; kvaliteten i arbeidet vårt henger tett sammen med hvor godt vi mestrer språket vi bruker. Kvalitet mer generelt er en av grunnsteinene ved et universitet. Alle ønsker å gjøre jobben sin best mulig, og språk er et vesentlig virkemiddel for å få det til. Satsing på kvalitet fordrer derfor en offensiv og god språkpolitikk.

En slik språkpolitikk krever at NTNU har en kultur for kontinuerlig utvikling av den språklige kompetansen til både studenter og ansatte. Vi må alle jobbe med å utvikle de språklige ferdighetene våre og kunnskapen om språkbruk og språklig mangfold. Dette gjelder i like stor grad for morsmål som for andrespråk og eventuelt flere språk som vi lærer oss. Vi når altså ikke et tak for språklæringen, det er alltid noe nytt vi kan lære eller et område vi kan bli bedre på. Språklæring handler ikke bare om å ta en eksamen eller nå et predefinert nivå som B2 i det europeiske rammeverket. Det handler om å hele tiden utvikle seg gjennom å jobbe bevisst med den språklige kompetansen.

Norske universiteter har i stort sluttet seg til en politikk der norsk er hovedspråket, men der engelsk også blir brukt når det er nødvendig. Dette kalles «parallellspråklighet» i faglitteraturen, og det er en politikk som er forankret i offisiell norsk språkpolitikk. Vi har en slik politikk fordi universitetene ligger i Norge der norsk er det samfunnsbærende språket, men også fordi vi alltid vil ha mange studenter og ansatte som ikke kan norsk. Noen av våre ansatte har fått fast ansettelse og har dermed plikt til å lære seg norsk, mens andre er i stillinger der de verken har krav eller avsatt tid til å lære seg norsk. For eksempel har verken ph.d.-kandidater eller postdoktorer krav om at de må lære seg norsk, og derfor blir de heller ikke prioritert til NTNUs norskkurs. Ved også å bruke engelsk sikrer vi at disse ansatte blir inkludert. Dette er essensielt, siden språk er nøkkelen til integrasjon og fellesskap mer generelt i samfunnet. Det er også sentralt for å skape et godt læringsmiljø for studenter og et sunt og godt arbeidsmiljø for ansatte, samt medvirkning i institusjonens indre liv. Til slutt bidrar språklig inkludering også til dannelse og personlig utvikling. Derfor ønsker også mange ph.d.-er og postdoktorer å lære seg norsk: De innser at selv om engelsk fungerer, er det nødvendig å lære hovedspråket i Norge for å bli inkludert på en god måte.

Norge har nylig fått en ny språklov. Denne slår fast at norsk er hovedspråket for all offentlig virksomhet, og den understreker også ansvaret universitetene har for å utvikle og røkte norsk som akademisk språk. Vitenskapen er global og prinsipielt uavhengig av det enkelte språk, men samtidig

vet vi at engelsk har blitt den nye latinen. Dette har to konsekvenser: Vi må bli bedre i engelsk, og vi må arbeide hardt for å sikre at vi har et velfungerende norsk akademisk fagspråk, inkludert gode norske fagtermer. De ansvarlige departementene har vært bekymret for den manglende oppmerksomhet norsk fagspråk har fått ved universitetene og høyskolene. Den nye loven pålegger oss et institusjonelt ansvar for å sikre vitaliteten til det norske fagspråket, som ikke minst er en forutsetning for formidling til samfunnet. Den offentlige utredningen *Akademisk ytringsfrihet* (NOU 2022:2) understreker også betydningen av norsk fagspråk for å sikre ivaretagelsen av den akademiske ytringsfriheten.

Språk er både kultur og infrastruktur, og norsk har dermed samfunnsbærende funksjoner. Derfor er det svært viktig å stimulere bevisstheten og kunnskapen om språk og språkpolitikk også på NTNU. De språkpolitiske retningslinjene får sin kraft gjennom den praksis de bidrar til å skape. Ledere har et særskilt ansvar for å sikre at retningslinjene følges, men vi må alle bidra gjennom de vurderinger og valg vi gjør hver dag.